

GÖRSEL KÜLTÜRLE İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA SANAT ESERLERİ ÜZERİNE YAPILAN PARODİLERE BAKIŞ¹

Elif ÇAKIROĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı,
ecakiroglu@pau.edu.tr ORCID: 0000-0003-1516-7527

Çakıroğlu, Elif. "Görsel Kültürle İlişkisi Bağlamında Sanat Eserleri Üzerine Yapılan Parodilere Bakış". idil, 105 (2023 Mayıs): s. 561-567.
doi: 10.7816/idil-12-105-01

ÖZ

Görsel kültür, geleneksel tekniklerle üretilmiş sanat eserlerinden güncel teknolojilerin sağladığı sinema, tv, bilgisayar, internet ve sosyal medyada sunulan görsel içeriklere kadar genişleyen bir yelpazeyi içine alan görsel deneyimlerle ilgilenmektedir. Aynı zamanda görsel imgeleri anlam ve içerik olarak metinlerarasılık kapsamında ele alınabilmektedir. Metinlerarasılık; alıntılama yoluyla resimler ya da farklı sanatsal biçimler arasında göstergelerarasılık aracılığıyla gerçekleşmektedir. Alıntılama biçimlerinden biri olan parodi (yansılama) ise, görsel sanatlarda sanatçıların; sanat eserlerini yaşama ve kültüre ait imge, sembol ve göstergelerle ilişkilendirerek gülünç ya da komik olabilecek unsurlarla yeniden ürettiği bir alıntılama biçimi olarak öne çıkmaktadır. Çalışmada Gerard Rancinan'ın *Maids of Honor*, Daniel Spoerri'nin *Ironing Board*, Banksy'nin *The Girl With The Pierced Eardrum* adlı parodi içeren yeniden üretim yapıtlarının göstergelerarasılık yaklaşımıyla görsel kültürle ilişkisi bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Sonuç olarak çalışmanın amacı kapsamında incelenen sanat eserlerinin parodilerinde, popüler kültür unsurlarının kullanıldığı; geçmiş ve günümüz toplumsal yaşamı karşılaştırılarak zıtlıklara yer verildiği; böylelikle zamanın yarattığı farklılıklara atıfta bulunularak görsel kültürümüzün bir parçası olan güncel bireysel ve toplumsal gelişim ve değişimlere dikkat çekildiği anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra görsel kültürümüzün bir parçası olan sanat nesnesinin günümüz yaşantısındaki yerine dönük sorgulamaları içerdiği görülmüştür. Çalışma, yorum becerisi ve eleştirel bakış geliştirmek ve görsel kültürü anlamlandırmaya katkı sağlaması açısından önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Görsel Kültür, Parodi, Gerard Rancinan, Daniel Spoerri, Banksy

Makale Bilgisi:

Geliş: 6 Ocak 2023

Düzeltilme: 22 Şubat 2023

Kabul: 2 Mart 2023

© 2023 idil. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Bu araştırma 2. Uluslararası Sanat-Tasarım Konferansı, Performans ve Sergisi Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

Görüntü üreten teknolojilerin sağladığı olanaklar sayesinde görsel anlatım - iletişim teknikleri ve olanakları çeşitlenmiştir. Bunun doğal bir sonucu olarak görsel düşünme, görsel üretim ve tasarım alanları gelişerek önem kazanmıştır. Görseller aracılığıyla iletişimin sağlanabilmesi, kültür ve yaşam pratiklerinin görsel imgelere dönüştürülmesi, görsel sanatların daha geniş kitlelerce paylaşılabilmesi görsel yaşantıyı zenginleştirmekte ve görsel kültüre katkı sağlamaktadır. Öyle ki paylaşımlar sırasında kullanılan görsel unsurlar ve imgeler ortak bir görsel iletişim dili oluşumunu sağlamaktadır. Söz konusu görsel dil içeriklerinin temsil ettiği değerler; insan bilincinin ürettiği yaşamsal, kültürel ve toplumsal öğelerin izlerini taşımaktadır. Yaşamımıza dahil olan görsel imgeler, ister fotoğraf, film ya da video, ister resim olsun insan bilincinin ürünleridir. İnsan bilinci ise kültür ve tarihin ayrılmaz bir parçasıdır. Buradan imgelerin belirli bir sosyokültürel ortam içerisinde belli bir işlev karşılması için inşa edilen şeyler olduğu sonucuna varılabilir (Leppert, 2009: 16). Kısaca söylemek gerekirse yaşamın görsel iletişim sağlayan araçlar ya da birer sağaltım aracı olan sanat ve tasarım ile dışa vurumu görsel kültürü meydana getirir. Bununla birlikte kültürel yaşamlar, bilinç ve algı düzeyleri ile ilişkili olarak oluşurken teknolojik gelişim ve teknik olanakların ilerlemesi, kültürel gelişimde belirleyici rol oynamaktadır. Söz gelimi teknolojik imkanlar ile yapılabirliğin genişlemesi, algı ve düşünce biçimlerini yönlendirerek yeni ufukların açılmasını sağlamaktadır.

Görsel kültür çağının yaşandığı son yıllarda, sözlü ya da yazılı kültür ürünlerinin aksine kolay ve hızlı anlatım sunması; bireylerin yaşantılarında bir nevi simülatif deneyim sağlaması nedeniyle internet ve sosyal medya vb. unsurları gibi anlık ileti ve görsel paylaşım platformlarında fotoğraf, video gibi sabit ya da hareketli görüntülerin paylaşımlarında artış görülmektedir. Söz konusu paylaşımlar görselliği öne çıkarmakta görsel düşünme pratiklerinin yaşantımızdaki yerini derinleştirmektedir. Popüler kültür ve mizahi unsurlar, sanatsal yapıtlar ve tarihsel öğeler, sinema, film, tiyatro vb. gibi kültürün yapıtaşlarını meydana getiren insana ait her tema, söz konusu paylaşımların içeriğini oluşturmaktadır. Bunun yanında görsel kültür, karşılaştığımız her türlü görsel imge karşısında verilen tepki ve anlamların çoğalan katmanlarını; sesli, imgesel ya da mekânsal tasvirlerin birbirine açılan metinlerini bir metinlerarasılık (intertextuality) içinde okuyarak değerlendirmektedir (Saybaşılı, 2007: 18-20). Görsel sanatçılar, resim, heykel, sinema, tiyatro ve diğer görsel sanatlar ürünleriyle görsel kültürün gelişimine katkıda bulunmaktadır. Resim, heykel, fotoğraf gibi görsel kültür unsurlarında yer alan göstergeleri alıntılarla sanat eserlerini yeniden üretmektedirler. Böylece görsel kültürden beslenmekte hem de yapıtlarıyla görsel kültürü inşa etmektedirler. Parodi ise, sanatçıların sıklıkla başvurduğu yapıtlarında yer verdiği bir alıntılama biçimidir. Çalışmada sanat tarihinde yer edinmiş belirlenen önemli ressamın eserleri üzerine yapılan parodiler, görsel kültür ile ilişkisi bağlamında incelenerek yorumlanmıştır.

Görsel Kültür ve Parodi

Görsel kültürün önde gelen kuramcısı Mirzoeff (1998: 3)'ün tanımına göre; görsel kültür, görsel teknolojinin sunduğu bir ara yüzde bilgi, anlam ve eğlence içerikli görsel etkinliklerle ilgilenir. Burada görsel etkinliklerden kastedilen geleneksel tekniklerle üretilmiş yağlıboya resimden, tv ve internete kadar genişleyebilen tasarlanmış her türlü formdur. Saybaşılı'ya göre görsel kültür, görsel deneyim ve görsel pratiğin her çeşidi ile ilgilenir (Saybaşılı, 2007: 18). İzlediğimiz televizyon programları ve reklamlar, sinema, internet ve sosyal medyada karşımıza çıkabilen herhangi bir görüntü, gazete ve dergilerde yer alan fotoğraf ve resimler, cadde ve sokaklarda gördüğümüz billboardlar, meydanlarda ve parklarda gördüğümüz heykeller, resim, enstalasyon ve video sanatı gibi geleneksel ve çağdaş sanat eserleri, duvarlara iliştirilen sinema ve reklam afişleri, animasyonlar, trafik işaretleri, mimari yapılar, moda ve tasarım nesnelere, kentsel tasarımlar, tarihi kalıntılar vb. gibi görsel pratiğin her çeşidi görsel kültür adı altında toplanmaktadır. Çakır (2014: 9-10)'a göre görsel kültür ise; hakkında kesin bir tanımlama olmasa da 70'lerden sonra giderek gelişen bir çalışma alanı olarak görsel olguya, imgelere, görsel pratiklere, görme, bakış, gösteri, temsil, izleyicilik, röntgencilik, gözetim ve dijitalleşen imge gibi konulara yönelmektedir. Görsel kültür sıradan bir disiplin anlayışına uzak durmaktadır. Görsel Kültür çalışmaları; bireysel ve sosyal yaşantıda, temel olarak geleneksel ve yeni medyada görsel olarak var olan ve kültür ile etkileşim halinde bulunan süreçleri, nesnelere, oluşumları, değişimleri kapsamaktadır. Karadağ'a göre; görsel kültür, 21. yüzyılda ortaya çıkan çok yönlü enformasyonun doğal bir sonucu olarak, bilgi birikiminin ve büyük yaygınlık kazanan görüntü araçlarının el birliği ile yarattığı yeni kültür biçimidir. Bu yeni kültür, temel olarak görmeye, gösterilenlere ve görünenlere dayandırılan bir sentezdir (Karadağ, 2004: 13). Görsel kültürün söz konusu tanımlarında yer alan sanat eserleri, mimari eserler, tv, sinema ve sosyal medya ve benzeri platformlar aracılığıyla hayatımıza giren imge ve formlar, postmodern dönemin sanatsal üretimleri arasında yer alan yeniden üretim sürecinin bir parçası olan metinlerarasılık kapsamındaki parodi ve diğer alıntılama biçimleriyle sanatı besleyen önemli unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Alıntılama her ne kadar postmodern dönemde öne çıksa da her dönemde başvurulan bir

kullanım olduğunu, sanatçıların yeniden resmetme eğilimini her dönemde ve her koşulda tümden dışlamadıklarını, en özgün olma arayışında oldukları romantik dönemde bile pek çoğunun tarihsel, mitolojik, yazımsal, müziksel, dinsel ve benzeri alanlardan şu ya da bu amaçla (taklit etmek, esinlenmek, sanatsal eğitim, saygısını bildirmek, yermek, ötekenden yola çıkarak kendi özgünlüğüne varmak vb.) yararlandıklarını görmek olasıdır (Aktulum, 2016: 47). Böylelikle imgelerin ve formların yeniden işlemden geçirilip dolaşıma sokulması kültürel tarihin dolambaçlı yollarındaki ardı arkası kesilmeyen bir seyri, kendisi sanatsal pratiğe dönüşen bir seyri gündeme getirmektedir. Parodi ve diğer alıntılama biçimleriyle sanat üretimi, davranışlar ve kendi içinde potansiyeller barındıran yeniden kullanımlar üreterek gündelik yaşamdaki görsel kültürümüzdeki formlara ve kültürel nesnelere işlevsellik kazandırmaktadır. Sanatçılar, etkin bir biçimde kültürel ve sosyal formların alanına yerleşir (Bourriaud, 2018: 30-33). Böylelikle postmodern sanatın özelliği olarak düzgüleri ters yüz etmek, bilindik estetik alışkanlıkları yıkmak, yapıt karşısında yorum çeşitliliğine de olanak sağlamıştır. Her şeyin sanatın konusu olabilmesi, gereçlerin ve üretim biçimlerinin çeşitlenmesi sanatın sürekli olarak yeni bir tanımlamaya uğraması sanatı kavramlaştırırken çoğul okumaların da önünü açmıştır (Aktulum, 2016: 10-11).

Alıntılama ile en az iki resim (ya da bir resim ile bir başka sanatsal biçim) arasında göstergelerarasılık sürecini başlatmaktadır. İşlevlerine, amaçlarına ve biçimlerine göre gruplandırılan değişik alıntılama (gönderme, yansılama, öykünme, kolaj vb.) yöntemleriyle gerçekleştirilmektedir (Aktulum, 2016: 47). Çalışmada söz konusu alıntılama biçimlerinden biri olan parodi (yansılama) ele alınmıştır. Parodi veya diğer bir adıyla yansılama, kelime anlamı olarak *gülünç bir şekilde birini veya bir şeyi kopyalama* ve *ciddi bir eser taklit edilerek yazılmış komik ve karikatürümsü manzum eser* olarak ifade edilmektedir (Mayor'dan akt. Erdoğan, 2018: 59). Parodi, eserin üretim sürecine dâhil edilen tekniklerin yanı sıra, farklı estetik duyuş tarzlarını ve stratejileri de bir araya toplar. Parodi, bu durumda teknikler üstü bir teknik, kurucu bir sanat olarak karşımıza çıkar (Şarkdemir, 2019: 3). Ama o, yalnızca taklit etmez ya da yalnızca mevcut teknikler, biçimler, biçimler, sanatlar üzerinden iş görmez, aynı zamanda ele geçirdiği her şeyi amaçsız bir amaçlılığa doğru sürükleyerek dönüştürür. Parodi, ayıklayarak bir araya getirir; bir araya getirerek ayıklar. Bir yandan kendinden önceki esere ya da eserlere ait biçimsel unsurları kendine mal etmekle kalmayıp, gündelik hayata ya da kültüre ait işaretleri, sembolleri, imgeleri, göstergeleri dönüştürür (Şarkdemir, 2019: 3). Çalışmada Gerard Rancinan'ın Velazquez'in *Las Meninas* adlı eseri üzerine gerçekleştirdiği *Maids of Honor*, Daniel Spoerri'nin Leonardo Da Vinci'nin Mona Lisa'sı üzerine gerçekleştirdiği *Ironing Board* ve son olarak da Banksy'nin Johannes Vermeer'in ünlü *Girl with Pearl Earring* adlı eseri üzerine gerçekleştirdiği *The Girl With The Pierced Eardrum* adlı parodi içeren yeniden üretimleri göstergelerarasılık yaklaşımıyla görsel kültürle ilişkisi bağlamında incelenerek yorumlanmıştır.

Resim 1. Diego Velazquez, Las Meninas, 1656.

Resim 2. Gerard Rancinan, Maids Of Honor, 2009

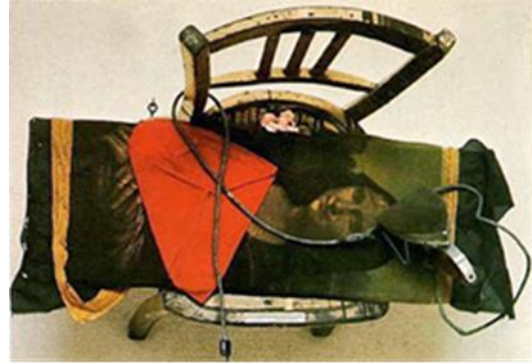
İlk olarak Rancinan'ın Velazquez'in (*Las Maninas*) Nedimeler tablosu üzerine gerçekleştirdiği *Maids Of Honor* adlı yapıtı ele alınmıştır. Nedimeler (*Las Meninas*) tablosu Velazquez tarafından 1656 tarihinde hayata geçirilmiştir. Bu resimde Velazquez'in kendisi de büyük bir tuval üzerine resim yaparken görülmektedir. Dikkatli bakıldığında neyin resmini yaptığı anlaşılmaktadır. Atölyenin arka tarafındaki ayna, portreleri için poz veren kral ve kraliçenin figürlerini yansıtmaktadır. Bu yüzden bizler de izleyiciler olarak kral ve kraliçenin gördüğü şeyi, yani atölyeyi ziyaret eden bir grup insanı görmekteyiz. Kral ve kraliçenin küçük kızları Infanta Margarita, iki nedime arasında durmaktadır. Nedimelerden biri ona içecek bir şey sunarken, diğeri kral çiftine doğru saygıyla eğilmektedir. Bu nedimler gibi, insanları eğlendirmeleri için tutulan iki cüce görülmektedir. Arka planda ciddi

bir şekilde duran yetişkinler, ziyaretçilerin davranışlarını denetlemek için oradaymış gibi görünmektedir (Gombrich, 2007: 408-410). Yalnızca ressam değil aynı zamanda saygın bir saray mensubu olan Velazquez, resimde sarayın ve devletin özelliklerini eğlenceli bir oyun içinde bir araya getirmiştir. Büyük bir ustalıklarla ve gayet hafif fırça darbeleriyle gerçeklikle yanlısamanın birbirinden ayırdedilemediği olağanüstü bir ilüzyon yaratmıştır (Krausse, 2005: 39).

Rancinan ise Velazquez'in ünlü Nedimeler adlı eserinin parodisini fotoğraf tekniğiyle yeniden üretmiştir. Rancinan'ın yapıtına bakıldığında, popüler kültür unsurları ve güncel imgeler dikkat çekmektedir. Sanatçı adeta Velazquez'in ünlü eserini günümüz görsel kültürüne ait popüler unsurları yerleştirerek günümüze uyarlamıştır. Rancinan'ın resmin yapıldığı dönem ile günümüz arasında bir bağ kurmaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Görsel kültürle belleğimize yerleşen imgelere yapıtında yer vererek izleyiciyi karşılaştırma yapmaya davet etmektedir. Öyle ki yapıtın ön planında gördüğümüz Marilyn Monroe'nun beyaz elbiseli pozunu dikkat çekicidir. Resmin orijinalindeki prenses Margarita'nın yerine ünlü bir pop ikon Marilyn Monroe taklidi, Velazquez'in yerine ise fotoğraf çekimi yapmakta olan fotoğrafçı yerleştirilmiştir. Sanatçı, yeniden üretiminde resmin yapıldığı dönemde toplumlar üzerindeki etkisi bakımından kraliyet ailelerinin ya da yöneticilerin yerini günümüzde popüler unsurlara bıraktığına dikkat çekmektedir. Bir diğer yandan görsel kültürümüzün temel öğelerini oluşturan ressamlar ve fotoğrafçıları toplumdaki konumları ve işlevlerine göndermeler yaparak özdeşleştirdiği söylenebilir. Rancinan'ın yapıtından Gombrich'in ünlü ressam için ifade ettiği "*Bütün bunlar ne anlama geliyor? Bunu hiç bilemeyebiliriz, ama ben, Velazquez'in, fotoğraf makinasının bulunmasından çok daha önce gerçek bir anı durdurmayı başardığını düşünüyorum*" (Gombrich, 2007: 408) sözlerini anımsatmaktadır. Buna ek olarak gazete kağıtlarından yapılan dekolte elbisesiyle kadın figürü ve arka plandaki kapının ardında yer alan çift; değişen kültürel, sosyal ve etik değerlerle ilgili bir fikir vermektedir. Yapıtta yer alan disko toplarını andıran objelerdeki figürlerin yansıması Velazquez'in resmindeki aynaya yapılmış bir atıf olarak düşünülmektedir.

Resim 3. Leonardo Da Vinci, Mona Lisa, 1503-1519.

Resim 4. Daniel Spoerri, Ironing Board, 1964

Çalışma kapsamında ele alınan bir diğer yapıt ise Daniel Spoerri'nin *Ironing Board* adlı yapıtıdır. Yapıtta Leonardo Da Vinci'nin ünlü eseri *Mona Lisa* alıntılanmıştır. Leonardo Da Vinci tarafından 1503-1519 yılları arasında hayata geçirilen Mona Lisa adlı eser, Lisa adındaki Floransa'da yaşayan bir kadının portresidir. Portrenin bizi etkileyen yönü son derecede canlı gözükmesidir. Sanki gerçekten bize bakıyor ve gerçekten düşünüyor gibidir. Yaşayan bir varlıkmişçesine gözlerimizin önünde değişmektedir, ona her baktığımızda daha bir farklı görünmektedir. Tablonun fotoğraflarında bile yaşadığımız bu etki, Louvre'deki orijinal tabloda neredeyse ürperticidir. Kimi zaman bizimle alay ediyor gibidir; sonra birden gülümsemesinde bir hüznün gölgesini yakalarız. Tüm bunlar bize biraz esrarengiz gelebilir ve gerçekten de öyledir. Büyük sanat eserleri genellikle böyle bir etki bırakırlar (Gombrich, 2007: 300). Resimdeki genç kadının yumuşak tebessümü ve dostane bakan sakin gözleri aslında ruhunu dışavurur. Bu nedenle Mona Lisa dış görünüşe göre değil, içerden dışarıya doğru kurgulanmış izlenimi vermektedir. Aynı durum arka plandaki engebeli arazi görüntüsünde de bulunmaktadır. Sfumato'nun, yani kesinlikten uzak, yumuşak ve loş bir ışığın verdiği etki bu resimde kendini iyice belli eder. Yüz sfumato tekniğinin hatları yumuşatan ve belirsizleştiren özelliğiyle olağanüstü bir canlılık kazanır. Mona Lisa'nın yüzüne

hangi beklenti içinde bakarsanız o size o duygularla cevap verecektir (Krausse, 2005: 15). Eser hakkında bahsedilen teknik özelliklerin dışında Mona Lisa Sanatçılar tarafından da birçok parodisi yapılarak yeniden üretilmiştir. Spoerri ise yapıtında eserin günümüz görsel kültürdeki konumuna atıfta bulunarak Mona Lisa gibi sanat tarihinde önemli bir yeri olan ve aynı zamanda popüler kültürde de sıklıkla kullanılan bir sanat nesnesini, günlük yaşamda kullanılan sıradan bir eşyada dekoratif öge olarak sunmuştur. Sanatçının, sanat tarihinde önemli bir yeri olan bir eseri günlük yaşamda kullanılan bir eşyanın dekoratif ögesi haline getirerek imgenin görsel kültürümüzdeki dolaşımına dikkat çektiği söylenebilir. Böylelikle Louvre Müzesinde korunan, insanların görmek için sıraya girdiği resmin, günlük sıradan bir nesnenin tasarımında kullanıldığını vurgulaması; zamanın değişimini ve sanatın günümüz yaşamındaki yerini sorgulatmaktadır.

Resim 5. Johannes Vermeer, Girl With A Pearl Earring, 1665

Resim 6. Banksy, The Girl With The Pierced Eardrum, 2014

Resim 7. Banksy, The Girl With The Pierced Eardrum, 2020.

Çalışma kapsamında incelenen son yapıt ise Vermeer'in ünlü İnci Küpeli Kız adlı eserinin Banksy'nin grafiti olarak yaptığı yeniden üretimidir. İnci Küpeli Kız (Girl With A Pearl Earring), Vermeer'in hayranlıkla izlenen en ünlü portrelerinden biridir. Ressam kızın güzelliğine dikkat çekmek için muhteşem sarı ve mavilerini siyah zemin üzerinde kullanmıştır. Kompozisyon oldukça basittir: Kostümde herhangi bir abartıya yer verilmemiş ve kızın saçları tümüyle ipek bir eşarabın altına saklanmıştır. Yüzü siyah arka plan ile çerçevelenmiş, yakasındaki beyaz renkle dikkati üzerine toplamıştır. Kız omzunun üzerinden geriye dönerek adeta izleyiciyle temas halindedir. Kulağında tek bir büyük inci küpe takılıdır ve küpenin bir kısmı gölgede kaybolmaktadır. Böyle bir küpeye sahip olduğuna göre kızın zengin olabileceği düşünülebilir. Vermeer ise resimde inciyi saflığın sembolü olarak kullanmıştır (Özukan, 2005: 64). Banksy, Kulak Zarı Delinmiş Kız (Girl With The Pierced Eardrum) adını verdiği yeniden üretimini ise 2014'te İngiltere'nin Bristol kentinde bulunan bir binanın yan tarafında yapmıştır. Banksy, Vermeer'in inci küpeli kız portresini, üzerinde *alert* yazan sarı renkli dış güvenlik alarmını, portredeki inci küpenin yerine denk gelecek şekilde grafitiyle yeniden üretmiştir. Eserin gerçeğinden boyut olarak çok büyük olan Grafiti, etkileyici görünmektedir. Banksy, duyma organı olan kulağa ait olan bir aksesuar yerine güvenlik alarm butonu yerleştirerek alarm seslerinin rahatsız ediciliğine dikkat etmiştir. Yeniden üretimine verdiği *kulak zarı delinmiş kız* ismi sanatçının uyandırmak istediği hicvi açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Sanatçının 1666 yılında hayata geçirilen ve sanat tarihinde yer alan ünlü bir resmi, günümüzün ses kirliliği bağlamında kullanarak yaşam düzenimize bir eleştiri getirdiği söylenebilir. Böylelikle sanatçı sanat tarihinde yer alan zarafetiyle ve izleyicisi

üzerinde bıraktığı etkiyle bilinen bir portreyi, güncel bir imgeye dönüştürerek yeni bir anlam yüklemiştir. Görsel kültürümüzdeki inci küpeli kız imgesini yeniden şekillendirerek eski ve güncel olanı bir araya getirmiştir. Sonuçta mizah içeriğiyle gülümseten ve düşündürten bir parodi ortaya çıkmıştır. Banksy'nin yapıtına pandemi döneminde tıbbi maske eklemiştir. Hala hayatta olan Banksy ile konuyla ilgili görüşüğünü söyleyen medya kuruluşu BBC'ye göre yapıta maskenin kimin tarafından eklendiği bilinmemektedir. ("Coronavirus: Banksy's Girl with a Pierced Eardrum", 2020). given face mask Sanatçının yapıtın maske eklendikten sonraki görselini sosyal medyasından paylaşmaması da bu durumu desteklemektedir. Sonuç kim eklemiş olursa olsun yapıta eklenen maske, pandemi döneminin imgesi olarak görsel kültürümüze nüfuz edişinin en güzel göstergelerinden biri olmuştur. Böylelikle kamusal alanın bir parçası olan Kulak Zarı Delinmiş Kız (Girl With The Pierced Eardrum) adlı yapıt yeni bir anlam kazanmıştır. Artık yapıt, pandemi dönemini ve pandemi döneminde sıklıkla yapılan *maskeni tak* uyarılarını ve toplumsal olarak duyarlılık gösterilmesi gereken bir önlemi hatırlatmaktadır. Buna ek olarak yapıta eklenen maske ilavesi bir yandan sanatın yaşamımızın yansıması ve temsili olduğunu gösterirken bir yandan da yaşamın ve koşulların değişkenliği karşısında sanatın yaşayan yenilenebilir ve uyarlanabilen bir unsur olduğunu göstermektedir.

Sonuç

Görsel kültür, geleneksel ya da teknoloji içeren her türlü görüntüsel ya da görsel deneyimi içermektedir. Görsel kültür içerikleri, metinlerarası atıflar ve alıntılar yoluyla çoğalan anlamlar taşımaktadır. Alıntılama biçimlerinden biri olan parodiyle ise görsel sanat eserleri, görsel kültüre ait sembol ve simgeler kullanılarak izleyicileri gülümseten yeniden üretim yapıtlara dönüştürülmektedir. Aynı zamanda parodi yapıtlar içerdiği anlam katmanlarıyla çoğul ifadeler ve izleyicinin yorumuna açık haline gelmektedir. Çalışmada Gerard Rancinan'ın *Maids of Honor*, Daniel Spoerri'nin *Ironing Board*, Banksy'nin *Girl With The Pierced Eardrum* adlı parodi içeren yeniden üretim yapıtları göstergelerarasılık yaklaşımıyla görsel kültürle ilişkisi bağlamında incelenerek analiz edilmiştir. İlk olarak ele alınan yeniden üretim, Gerard Rancinan'ın, Velazquez'in ünlü Nedimeler (Las Meninas) tablosunun parodisi olan *Maids of Honor* adlı yapıtında; günümüz görsel kültüründe yer alan popüler kültür unsurlarına yer vererek resmin yapıldığı dönemin sosyokültürel yapısıyla bir karşılaştırma yaptığı söylenebilir. Bir diğer çalışmada ise Daniel Spoerri'nin Leonardo Da Vinci'nin ünlü Mona Lisa'sını alıntıladığı *Ironing Board* adlı yapıtında ise sanat tarihinde önemli olan sanat eserlerinin gündelik ve sıradan nesnelere süs ve dekoratif unsur olarak kullanılması sonucu popüler imgelere dönüşmesine dikkat çekmektedir. Son olarak Banksy'nin Vermeer'in İnci Küpeli Kız (Girl With A Pearl Earring) adlı resmini yeniden ürettiği Kulak Zarı Delinmiş Kız (Girl With The Pierced Eardrum) yapıtının serüveninde ise sanatçının ses kirliliğine dikkat çektiği ancak pandemi döneminde kimin eklediği bilinmeyen tıbbi maskenin görsel kültürümüze nüfuz eden ve pandemi zamanının ruhunu yansıttığı anlaşılmaktadır. Aynı zamanda kimin yaptığı bilinmeyen bu ekleme kamusal alandaki sanat eserlerinin toplumsal değişim ve izleyicilerle etkileşim içerisinde oluşunu ifade etmektedir. Sonuç olarak çalışma kapsamında incelenerek yorumlanan yapıtların görsel kültürün yaşam ve sanatla ilişkisini ortaya koyduğu görülmektedir. Sanatçıların yaşadığımız toplumsal ve bireysel değişimlerin görsel belleğimize yansımalarını çok bilinen ve tanıdık eserler aracılığıyla ifade etmeleri, etkili bir eleştirel düşünme, sorgulama alanı oluşturmaktadır. Böylelikle toplumsal iletişimde farklı bakış açıları ve eleştirel düşüncenin gelişimine katkı sağlanabileceği söylenebilir.

Kaynaklar

- Aktulum, Kubilay. Resimsel Alıntı. Konya: Çizgi Kitabevi, 2016.
- Bourriaud, Nicolas. Postprodüksiyon. Çev. N. Saybaşı. 2. Basım. İstanbul: Bağlam Yayıncılık, 2018.
- Çakır, Mukadder. Görsel Kültür ve Küresel Kitle Kültürü, Ankara: Ütopya Yayınevi, 2014.
- Coronavirus: Banksy's Girl with a Pierced Eardrum given face mask. (2020, 22 Nisan). Erişim adresi <https://www.bbc.com/news/uk-england-bristol-52382500>.
- Erdoğan, Yeliz. Bir Resimsel Alıntılama Şekli Olarak Sanat Eğitiminde Kendine Mal Etme. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun, 2018.
- Gombrich, Ernst Hans. Sanatın öyküsü. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2007.
- Karadağ, Çerkes. Görme kültürü 1 Görüntüler Evreni, Ankara: Doruk Yayıncılık, 2004.
- Krause, Anna Carola. Rönesanstan günümüze resim sanatının öyküsü. İstanbul: Literatür Yayıncılık, 2005.
- Leppert, Richard. Sanatta Anlamın Görüntüsü İmgelerin Toplumsal İşlevi, çev. İsmail Türkmen, İstanbul: Ayrıntı Yayınları. 2009.

Mirzoeff, Nicholas. What is Visual Culture, *The Visual Culture Reader* içinde, ed. N. Mirzoeff, New York: Routledge, s.3-13, 1998.

Özukan, Bülent. Vermeer. İstanbul: Boyut Yayın Grubu, 2005.

Saybaşı, Nermin. Görsel Kültüre Giriş. Toplum Bilim Görsel Kültür Özel Sayısı, İstanbul: Önsöz Basım Yayıncılık, 2007.

Şarkdemir, Hakan. Sanatta Kurucu Bir Güç Olarak Parodi. (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara, 2019.

A LOOK AT PARODIES ON ARTWORKS IN THE CONTEXT OF THEIR RELATIONSHIP WITH VISUAL CULTURE

Elif ÇAKIROĞLU

ABSTRACT

Visual culture is concerned with visual experiences that encompass a wide spectrum, from works of art produced with traditional techniques to visual content provided by contemporary technologies such as cinema, TV, computers, the internet and social media. At the same time, it makes sense of all kinds of visual images within the scope of intertextuality as meaning and content. Intertextuality; It takes place through the inter-semiotics between paintings by quoting or between different artistic forms. Parody (reflection), which is one of the ways of citation, is the artist's in visual arts; It stands out as a form of citation that reproduces works of art with elements that can be ridiculous or funny by associating them with images, symbols and signs of life and culture. In this study, it is aimed to examine the reproduction works of Gerard Rancinan's *Maids of Honor*, Daniel Spoerri's *Ironing Board*, Banksy's *The Girl With The Pierced Eardrum*, which contain parody, in the context of their relationship with visual culture with the intersemiotic approach. As a result, in the parodies of the works of art examined within the scope of the study, elements of popular culture are used; past and present social life is compared and contrasts are included; Thus, it is understood that by referring to the differences created by time, attention is drawn to the current individual and social developments and changes that are a part of our visual culture. In addition, it has been seen that the art object, which is a part of our visual culture, includes questions about its place in today's life. The study is considered important in terms of developing interpretation skills and critical perspective and contributing to the understanding of visual culture.

Keywords: Visual Culture, Parody, Gerard Rancinan, Daniel Spoerri, Banksy